

Løgting og landsstýri

SPURNINGURIN um inntøkutrygdina hjá fiskimonnum og viðgerðina av hesum máli í landsstýrinum hevur rættliga loypt øði í, bæði í Føroyum og í Danmark. Málið snýr seg um nógv umrøddu broytingarnar í inntøkutrygdini hjá fiskimonnum. Orsøkin til at hetta málið hevur verið so nógv frammi er tann, at tað verður nevnt í teimum avtalum, sum eru gjørdar millum landsstýrið og dansku stjórnina. Danir halda tað vera órimuligt, at ein ávísar samfelagstættur tvs. teir, sum manna fiskiskipini, skal fáa ískoyti á figgjarlógini uttan mun til, hvussu høg samlaða árs-lønin annars er.

Í BRÆVINUM til Maritu Petersen, lógmann nevnr dansk forsætisráðharrin aftur inntøkutrygdina, sum eitt av teimum málum, ið skal avgreiddast, áðrenn danir vilja endurfígga lán. Málið um inntøkutrygdina hevur verið til viðgerðar í tinginum og hevur ligið í fiskivinnunevndini. Formaðurin í nevndini segði við Sosialin herfyri, at eingin slapp at nerta við umrøddu inntøkutrygd. Við øðrum orðum er landsstýrið komið í eina tvívið, tá tað (og tingið) øðrumegin hevur gjørt eina avtalu við danir um henda spurningin og tað nú hinumegin hevur ein meiriluta í sama tingi ímóti sær í júst sama máli. Tað, sum síðani hendir í málinum, er, at landsstýrið sigur dønnum frá, at tað metir seg kunn gera broytingar í sjálvari reglugerðini fyri inntøkutrygdini, soleiðis at útgjaldingin verður broytt, tá talan er um yvirmenn. Hetta metir landsstýrið kann gerast uttan at fara í tingið.

VIÐ eini slíkari avgerð og tulkning av øllum hesum málinum hevur landsstýrið heilt greitt lagt upp til eitt stríð millum tey fakfeløgini, hvørs limir broytingin í útgjaldingini rakar. Tvs. Fiskimannafelagið og Skipara- og Navigatørfelagið. Formennirnir fyri hesi bæði feløgini hava eisini langað hart út móti landsstýrinum og skýrt tað fyrri at fremja valdsmisnýtslu móti lögtingslógum. Víst verður á at landsstýrið kann ikki bara fara og gera broytingar í eini lóg, tí landsstýrið metir hetta vera neyðugt. Víst verður eisini á, at hetta er brot á allar demokratiska reglur, tí skal nakað broytast, so má tað verða lögtingið, sum samtykkir hesar broytingar.

SOLEIÐIS sum blaðið hevur skilt málið, so eru tað orðingar í einum notati til dansku stjórnina, sum kunnu tulkast soleiðis, at málið longu er avgreitt og komið upp á pláss. Tað er tað sambært nevnd og stjórn í Lønjavningargrunninum, ið umsitur studningin, ikki. Her eru sostatt nakrir sokallaðir leysir endar. Málið er fløkt og innviklað, og meta okkum ikki fór fyrri at taka dagar ímillum, um landsstýrið hevur framt brot á vanligar demokratiskar reglur og hevur sett lögtingið til viks í hesum málinum. Í lesarabrævi blaðnum í dag sigur formaðurin í Føroya Fiskimannafelag, at so er. Tinganes hevur roynt at fáa síni sjón-

armið ígjøgnum uttan um bæði lögting og nevndir. Hetta er so nakað, sum hægstu embætismennirnir í Tinganesi og teir politikarar, ið hava ábyrgd av slíkum máli, mugu antin jætta seg sekar í ella vísa aftur. Ella má verða ásannd, at her eru mistøk gjørd. Sosialurin hevði eina samrøðu við ónavngivna keldu í Tinganesi leygardagin. Tann samrøðan snúði seg bert um innihaldið í ætlaðu broytingini og ikki um munnagongdina í hesum málinum. Henda partin av málinum fara vit so sanniliga eisini at lýsa í komandi bløðum.

VIT eiga øll at halda eygað við, at landsins lógir verða hildnar. Og ikki minst at okkara fólkavaldi halda seg til tær demokratisku reglur, sum nú einferð eru galdandi í okkara samfelag, bæði tær skrivaðu og tær óskrivaðu. At tað eru fólk - í hesum føri formaðurin í einum av landsins størstu fakfelunum - sum ger vart við hesar reglur - er gott. Tí eigur hann okkara fulla stuðul í. Her hava vit so eitt konkret mál, sum eftir okkara metan ikki er nógv væl lýst til tess at kunna gera eina niðurstøðu móti ella fyrri nøkrum. Tað má tí nú vera uppgávan hjá fjølmiðlunum og harímillum eisini Sosialinum at royna at lýsa hetta málið frá øllum síðum, soleiðis at tað ber til at fáa greitt almenninginum frá, hvat tað snýr seg um. Tað fara vit eisini at halda fram við.

ANNARS er støðan í samfelagnum er so mikið álvarslig, at samfelagið hevur ikki ráð til eitt lemjandi innanhýsis stríð tað veri seg millum flokkar, vinnulív, fakfeløg og landsins stýri. Tað er greitt, at tær avgerðir, sum mugu takast so ella so av einum landsstýri, vilja ikki hóva øllum eins væl. Uppgávan hjá almenninginum, hjá pressuni og eisini hjá teimum ymsu áhugafølgunum er alla tíðina at halda politikarunum til og ikki minst landsins stýri í eini roynd at fáa tað til at taka tær røttu og tær neyðugu avgerðirnar. Til tess er dialogurin altavgerandi. Tianverri kann tað tó sýnast so, at ávísir partar til tíðir eru meira hugaðir fyrri at skapa ósing eitt nú móti sitandi stýri heldur enn at birta upp undir tann sakliga og uppbyggjandi dialogin.

TAÐ leikar hart á í øllum samfelagnum. Vit eiga at mótmæla, vit eiga at finnast at og vit eiga at vísa okkara ónøgd. Men vit mugu ikki gloyma, at júst tíðin í dag er kanska ein tann ringasta hjá nøkrum landsstýri í heila tíð. Kreppan er so mikið umfamnandi, at royna landsins stýri og teir mongu partarnir í samfelagnum annars ikki at draga eina línu í mongum álvarsmálum, tá verður tað stutt sagt kaos í landinum.

LØGTINGIÐ er okkara mest týðandi demokratiska forum. Her skulu lógir samtykkjast og lógarbroytingar fremjast. Hesa seinastu tíðini er komið fram, at tað "haltar" við stevinum millum lögting og landsstýri. Og landsstýrið fær eina ábreiðsluna fyrri og aðra eftir fyrri at taka lögtingið av ræðið og ikki lurta eftir tinginum. Eftir okkara tykki virkar dialogurin ikki nógv væl millum lögtings og landsstýri. Helst ber ikki til at leggja alla skyldina fyrri henda skeivleika á bara annan partin. Er tað so, at landsstýrið í málinum um inntøkutrygdina hevur sett tingið til viks, tá er hetta álutvert og eigur tað at verða viðgjørt alment til tess at fyrirbyggja, at slíkt hendir aftur. Hava embætismennirnir í Tinganesi mett skeivt, so mugu teir eisini til at viðganga tað. Vit hava ikki ráð til at hava eitt stríð gangandi, har eingin torir at viðganga gjørd mistøk. Um talan so er um veruliga og tilætlaða valdsmisnýtslu, soleiðis sum fakfelagsformenn vilja vera við, er so uppafur ein annars og so mikið meria álvarsligur spurningur. Men latið nú menn sleppa at tala, áðrenn vit onnur døma teir.

INGIN oman fyrri og eingin við síðuna av tinginum. Hetta er ein ófrávkiligur veruleiki. Men ein slík sannroynd eigur so sanniliga ikki at fáa tingmenn at gloyma sína ábyrgd. Teir hava eina ómetaliga stóra uppgávu, og ein av hesum uppgávum er at hava vilja og dirvi til at taka avgerðir, tá ástendur - avgerðir, sum ikki eru bundnar av egináhugamállum og valpolitiskum taktikki. Av og á sýnist tað sum um tingið í fleiri stórum álvarsmálum hevur hvørki víst dirvi ella vilja til at vera við at loysa upp fyrri stórum samfelagsmálum. Tað kræmist sum nógvir tingmenn - ikki allir - oftani tora ikki at taka avgerðir, sum júst teirra veljarar ikki eru so glaðir fyrri. Í øðrum fòrum hevur tingið ringt við at standa við tær avgerðir, tað longu hevur tíkið. Hetta hevur so aftur víst sær, at tað er ein ómøgulig uppgáva hjá einum landsstýri at stýra. Tí nettup stýringin skal byggja á avgerðir tiknar í tinginum. Tað sýnist tianverri sum um at okkara høgmetta ting oftani er í so nógv merkt av avgerðarloysi. Og her er

eingin flokkur undantikin. Alt ov oftani sleppa tingmenn sær undan at taka landspolitiska støðu í álvarsmálum. Og at tað er valdr ger ikki støðuna betri. Hetta kann eingin av okkum liva við og serstakliga ikki landsins stýri.

MEN í farnu viku vísti samgongan so kortini, at tað ber til at fáa týðandi avgerðir ígjøgnum. Tað skal tí vera okkara vón, at teir mongu brota-sjógvarnir í seinastuni kunnu vera við til at fáa bæði manningina í Tinganesi og manningina í tinginum til at lurta meira eftir hvørjum øðrum og tosa meira saman. Kvotamálið varð samtykt í evstu stund, tá vit hugsa um endurfígging av lánun og ein tóman landskassa. Tað málið hevði uttan iva kunnað verið avgreitt nógv skjótari, um kommunikatióin millum ting og landsstýri hevði verið betri. Er tað hetta, sum m.a. formaðurin í Fiskimannafelagnum eftirlýsir, tá eru vit púra samdir.

VIT trúgva tó ikki, at alt hetta málið er so einfalt, og at tað verður loyst við bara at finna nakrar syndabukkar í Tinganesi. Vit mugu øll til at taka í egnan barm, og so sanniliga eisini formaðurin í Føroya Fiskimannafelag. Vit mugu øll til at meta um júst okkara egna leiklut í hesum samfelagnum. Vit mugu øll til at meta, um øll tey vunnur rættindini vit finga í teimum góðu tíðunum kunnu standa óskerd við í allar ævir. Og út frá tí mugu vit til at tosa um, hvussu vit tá skulu húsast saman. Tað er einki skeivt í tí at vísa á, at tað er fiskivinnan, sum heldur lív í samfelagnum, soleiðis sum formaðurin í Fiskimannafelagnum gjørdi tað herfyri í útvarpinum. Men tað er fullkomiliga skeivt út frá hesum at gera nøkur til nr. 1 menneskju og nøkur onnur til nr. 2,3,4 osfr. menneskju í líta samfelag okkara. Tí líka so stóran týðning tað hevur at koma við fiski til lands, líka stóran týðning hevur tað fyrri fiskimannin, at tað eru fólk at vera um bønn hansara, tá tey skulu fáa undirvísing, gerast sjúk osfr. Vit hava so sanniliga stóra virðing fyrri tí arbeiði fiskimenn okkara gera, men tað koma ikki koma hartil, at henda virðing er einvegis. Hvør av øðrum liva má verður sagt. Og tað er so sætt so sætt. Nettup tí mugu vit øll til at finna felags áralag skulu vit fáa ferð á samfelagsskútna.

SKULU vit hava eitt orðaskifti um alt hetta málið, sum nomið er við her, og tað skulu vit, so snýr tað seg eins nógv um eitt mátleyst lögting, sum í alt ov mongum málum liggur í avgerðarloysi. Bara at leggja alla skyldina yvir á landsstýrið loysir ikki upp fyrri nøkrum. Tú mást so sanniliga siggja alt hetta í samanhag, og her eru lögting og landsstýri tveir týðandi partar. Triði og ikki minni týðandi parturin er almenningurin. Skal kikin setast á Tinganes, tá eiga vit so sanniliga at seta ljóskastaran á lögtingið. Tí júst tað er nevniliga grundarlagið alt annað skal byggja á.